

fien II, que per tant cal llegir II. La importància de la cosa i la freqüència del mot en l'obra de Llull, degué contribuir no pas poc a generalitzar aqueix mot i forma a Mallorca: «Blanquerna --- anava per la forest --- cerchant si poria atrobar loch on pugués edificar sa cella», «féu-li cella en aquella alta muntanya on volia estar» (*Blanq.*, *NCl.* I, 215.15; II, 45.25; i encara de nou II, 257.14). En altres medievals tenim grafies encara més clares: «com fo comfessat, lo comte lo va amaran a la cella de la dona», *Comtessa Fidel* (10 *NCl.* XLVIII, 119); «en los monestir feya hedifficis solament necessaris, e *celles* petites; les esglésies, devotes e baxes ---», St. Vicent F. (*Quaresma*, 51.80). En noms de lloc St. Joan la Cella, els derivats *Cellera*, *Cellers*, etc. (*Sencelles* de Mallorca i del Camp sembla 15 ser altra cosa), veg. *CENT*.

En reprendre's la bona tradició literària la forma correcta i nacional *cella* fou reintroduïda en l'ús continental de la llengua, però de primer només ho feren els més erudits: «Bernart --- en Ovarra fundava monestir sant: / ses *celles* acullien monges cantants, / que ara pregunen per l'arma del pros finat», MilàF, *C. del Pros Bernat*, v. 403. Tanmateix era falsejar la realitat quan Mn. AMALcover deia que en el Princ. el mot es pronuncia *sèllo* (occid. *sèlla*) i a València *sèla*, solament era exacta la pronúncia *sèll* que ell donava com a pròpia de Mallorca o les Illes (*BDLC* XIV, 71). De fet és cert que a Mallorca ho sentim així en boca del poble: jo mateix vaig constatar-ho a Valldemossa,¹ i la pronúncia amb *è* neutra és una altra prova d'autoctonisme. En tot cas el fet és que en el Continent la forma castellana *celda*, no sols havia penetrat sinó que hi havia posat arrels: és l'única forma registrada, ja el 1640 en el *DTO*. Mn. Cinto veia que «una *celda* 's desclou» (*Atlàntida*) («cubiculum, cella, 35 cellula, camera»); i que aquesta és la forma afermada en els cenobis de Terra ferma, ho sap qualsevol que s'hagi acostat als nostres de Montserrat, Montalegre, Poblet, Portaceli, Valldigna..., fins aquells mig oblidats: al Vilar de Canes us ensenyarien el Mas de la *sèlda*, important, i avui en ruïnes (38'x21') (1961). Altres «celdes» hi ha més tristes, les dels presos, i si allà la grandesa d'ànima hi pot trobar confort —«El Mar des de la *celda*» és un capítol de les *Presons Imagin.* O. C. 845.20-30— també PCoromines concebia la grandesa secular de les altres, on si «clouen amb porxos de marbres sumptuosos els claustres --- aviat les *celdes* no podran contenir les meravelles de la saviesa humana ---» (*La Vida Austeras*, 289.6); ell mateix va adoptar més tard la forma nacional *cella* restablerta, que entra de nou per la porta gran en el venerand santuari llobregatí. Crec que en això no podem exceptuar les terres de l'altra muntanya santa: «Quan Sant Guillem ha bastit la capella, / quan ha plaçat la pedra de l'altar, / i la campana al davant de la *cella* / com la borromba d'un marrà, / sent en el cos la sang esgobeïda, / li claregen els ossos de la mà, / s'han esfullat tots els anys de sa vida ---» (*Canta-perdiu*, 184) perquè ací J. Seb. Pons es deu recordar de Sant Joan la Cella, que en un cas així la rima erudita, no 60

podia enterbolir un doll i el dring de tanta poesia. Altament recordem-nos que aquest és un terme de totes les terres cristianes; si per a les romàniques ens ho rememoraren el *FEW* (s. v.) i el *DCEC*, s. v. *cella*, *celda*, afegim-hi que ja havia passat el *limes*, abans que caduqués del tot l'Antiguitat: a les vores del Rin perdurà en l'al. *zelle*, i des d'allà o del Nord de Gàl·lia va transmetre's al cèltic i al teutònic de les Illes britàniques (*Weisgerber, Rhenania Germ-Celtica*, 196).

DERIV.: *Celleta*: «ja té la mort a la gola, e hedifficarà grans cases, e en l'altre món no haurà fet una *celleta*!», St. Vicent F. (*Quar.*, 326.121); «la pobre *celleta* del gran puig de Randa / fonch ahont servíau Déu, ab reverència: / allí us fonch tremesa infusa sciència / per punt instantàneu, ô cosa miranda!», Antoni Massot, a. 1502 (*Jq. M. Bover, BiEscrBal.*, 477.19.1). *Celló*: adjunta a cada cella del convent de St. Jeroni, de St. Bartomeu d'Inca n'hi havia una més petita, que s'obria sota una porta de mènsula («kragstein»), anomenada «un *celló*», *Arx. Ll. Salvador* II, 121. *Cellada* «pallissa, cast. *pajar*», Ga. Girona, en el Baix Maestrat.

Valuós seria, però no ens incumbeix ací d'investigar tota la història institucional i eclesiàstica de *CELLA*, segons que es desprèn de la nostra documentació en baix llatí; veg. sobre això especialment *Balari, Orig.*, 632, 633 (i passatges cit. en l'índex, s. v. *sagra*); *Bast.-Bass.*, 459-467; *Abadal, Dipl. Carol.* (I, 22, 25, 52, 62, 66 i passim), *Eixalada-Cuixà*, 30 (pp. 114, 71; pp. 174, etc.). En particular, dintre d'aquest camp, s'hauria pogut tractar de *CELLARIA* i el seu descendent popular-eclesiàstic *cellera*? quasi-sinònim de *sagra*, que tanta progènie ha deixat en la nostra toponímia.³

Però si no ens entretenim en l'antic plural neutre *CELLARIA*, ens escau parlar del singular *CELLARIUM*, 'rebot', que va donar el cat. *celler*, el qual ja en docs. de mj. S. XI es presenta amb el sentit present de «estança (subterrània o fonda) per al vi»: «els batlles del bisbe i del senyor aniran plegats» «per ipsos *celers* de Sanaüga et calent ipsas tonnas» i «cum medietate de ipso *celers*» en dos docs. extractats per Miret i Sans (tots dos anteriors a 1075) en *BABL* VI, 383 i 118; en la forma b. ll. *cellarium*, -arios, el mateix significat és clar en docs. pallaresos, barcelonins i vigatans des de 957 (*Bast.-Bass.*, l. c.), i en textos catalans purs almenys des de 1306: «que aça a llixar la vixela <plural neutre, 'els barrils o atuells'> del *celers* en aquela condició que la reebrà, e enquera a retre l'arnès que reebrà, qui és al dit castel», doc. ross. de 1306 (*RLR* VII, 53); «les aines de fer vi en lo *celler* ---», *OPou (ThPu.*, 87). Aquest mateix significat tingué prolongació popular en l'oc. *celier*, fr. *cellier*, i al. *keller*, així com en alguns altres dialectes rètics, italians, romanesos, germànics i fins eslaus (cf. *FEW* II, 575, i *DCEC* I, 753a13), i havia existit en part del cast. antic, especialment en textos aragonesos: «dos cubas que les havia tocado a amas hermanas en el *cellero* fondo de casa», invent. de 1374 (*BRAE* II, 346).